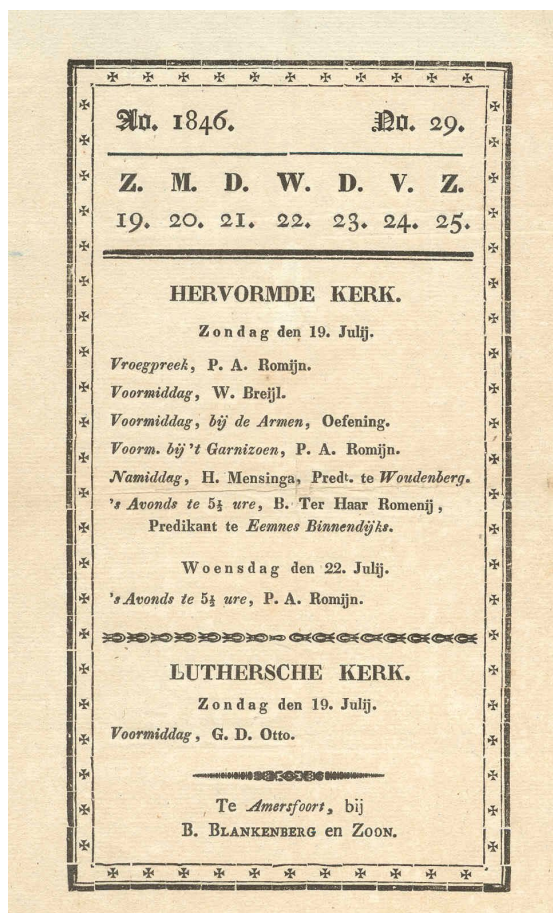

25 jaar Amersfoorts kerkblad

Met een veel langere voorgeschiedenis

Door: Gerard Raven

Met Drieluik en Vierklank bereiken we een mooie mijlpaal, maar dit was zeker niet het begin. Er waren allerlei voorlopers. Een terugblik tot ver in de negentiende eeuw.

Predikbeurtenblad 1846
- Archief Eemland

Al drie eeuwen geleden wilden stadse kerkleden weten wie er die komende zondag zouden voorgaan. Zo'n *predikbeurtenlijst* is al bekend van 1725, uit Groningen. Maar de grote steden volgden meestal pas eind achttiende, begin negentiende eeuw. Amersfoort was aan de late kant, want we hebben pas een voorbeeld uit 1846. Het kan er al eerder geweest zijn; dit was niet iets wat mensen bewaarden. Je zou verwachten dat die predikbeurten ook in de kranten zou staan, maar dat was in Amersfoort niet zo. De drukker van de lijst zal dat ook niet hebben gewaardeerd, want zo verloor hij zijn abonnees. Toch gebeurde dat elders wél, bijvoorbeeld in Utrecht.

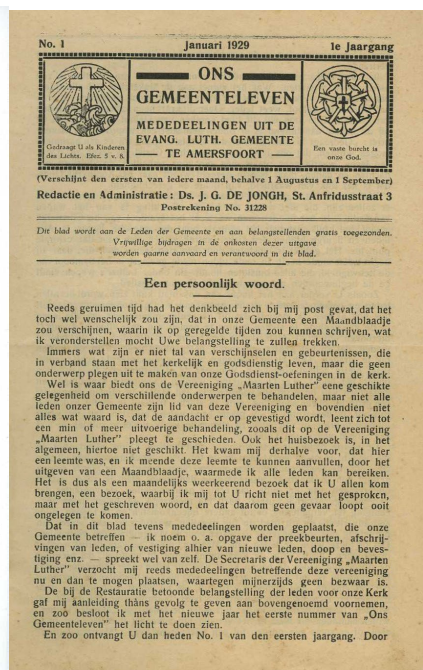
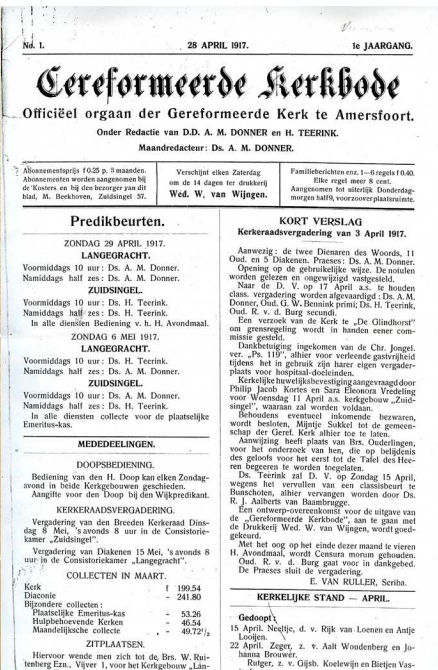
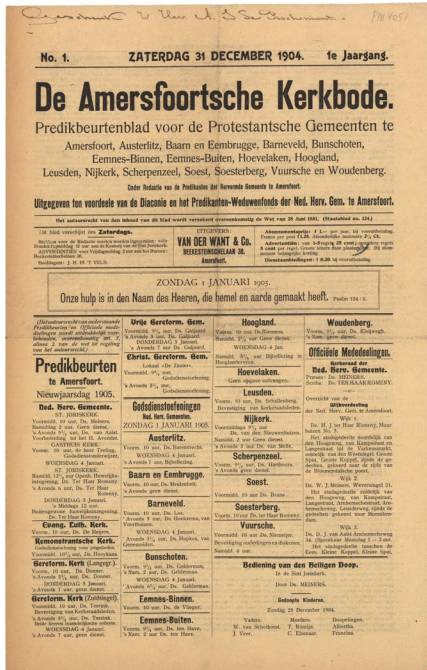
Amersfoortse bladen

Rond 1880 kregen gemeenteleden behoefte aan uitgebreider plaatselijk kerkelijk nieuws, naast landelijke kerkbladen. Een kerkbode met meditatie, kerkenraadsverslagen, verenigingsnieuws. Verder ging het niet. In onze ogen was zo'n blad dus vrij saai, maar toen was het al een hele stap. Vooral de pas gevormde Gereformeerde Kerken begonnen er enthousiast mee. Op Oudejaarsdag 1904 verscheen ook het eerste hervormde blad in Amersfoort. Het kostte 2,5 cent per nummer en f1 per jaar. Om te zorgen dat de eigen leden zich zouden abonneren werden de predikbeurten niet gedeeld met de kranten; die publiceerden alleen over de andere kerken. Wie het kerkblad niet kon betalen wist dus nog steeds niet wie er zou preken.

Protestantse Gemeente Amersfoort

De gereformeerde kerkbode verscheen voor het eerst in 1917 en de lutherse in 1929. Toen de gereformeerden in 1931 naar een andere drukker gingen en de naam veranderden was er ineens tweemaal de *Amersfoortsche Kerkbode*. Na hervormde protesten werd het *Amersfoortsch Kerkblad*, wat tot 1989 zou blijven.

De eerste hervormde, gereformeerde en lutherse bladen - Persmuseum, Archief Eemland

Inhoud

Hier is geen ruimte om veel te schrijven over de inhoud van de bladen. Eén voorbeeld: het eerste hervormde nummer na de Duitse inval in 1940. De zes predikanten schreven samen: 'De gebeurtenissen van de voorbije dagen hebben ons allen diep geschokt. Wij mogen belijden, dat ook in al deze dingen Gods hand was. Dit brenge ons tot waarachtige veroortmoediging, tot bekeering.' Maar in de kop stond: 'Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u.' In 1942 moesten alle kerkboden samengaan als classisbladen. Dat was officieel wegens paperschaarste, maar vooral omdat de Duitsers artikelen wilden voorkomen die kritisch waren over de bezetting.

De Bevrijding bracht niet alleen vreugde: de Amersfoortse gereformeerden verloren door de (door hen uitgestelde) Vrijmaking de helft van de leden. Het regionale blad kon pas in 1964 weer een stadsblad worden. Intussen verscheen vanaf 1946 *Hervormd Amersfoort*, een naam die aansloot bij *Hervormd Nederland*, waar het als los blad ingevoegd kon worden.

Eén blad

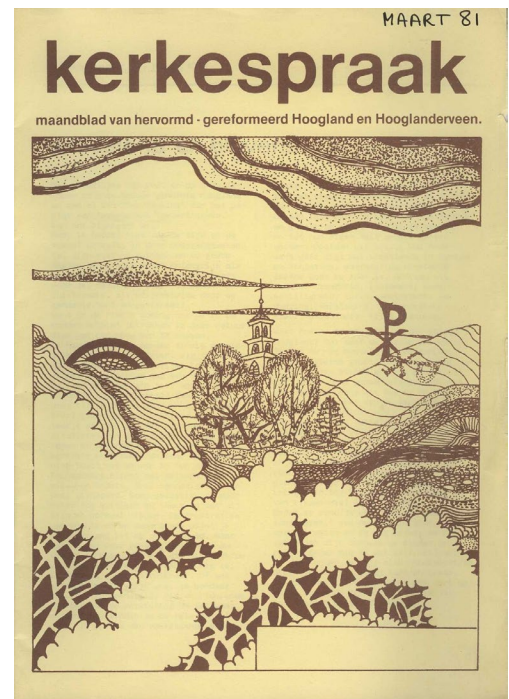
Intussen waren vanaf 1951 hervormde wijkbladen verschenen, die later vaak in het centrale blad werden gevoegd. Toen Marja Brak in 1985 hoofdredacteur werd wist zij te bereiken dat er weer één blad kwam. Met foto's en vraaggesprekken werd het veel leesbaarder. Wijkbladen waren niet meer nodig, was de gedachte, maar die kwamen stilzwijgend toch weer terug en bestaan nog steeds als digitale nieuwsbrief.

Marja wilde intussen één blad voor Samen op Weg, de eenwording van hervormde, gereformeerde en lutherse kerken. Na twaalf jaar overleg over frequentie en opzet verscheen zo in 2000 *Drieluik*. Dit was een heel eigentijds blad doordat er nu ook aandacht kwam voor actuele thema's. Ook was het een belangrijke stap op weg naar de protestantse gemeente Amersfoort: één blad heeft ook elders vaak al een gevoel van eenheid gegeven. De kerkfusie kostte nog tien jaar, en vond plaats zes jaar na de landelijke eenwording.

Noord erbij

Intussen was er in de jaren tachtig al geregeld overleg met de Hooglandse Samen-op-Weggemeente, die grote plannen had voor kerken in de nieuwbouwwijken. Een fusie zou dat hebben opgelost, maar dat was toen nog ondenkbaar. Hoogland zette juist in op samenwerking met de katholieken. Het eigen blad *Kerkespraak* (1964) werd dan ook in 1995 opgevolgd door het oecumenische *Lopend Vuur*. Helaas haakte de Martinusparochie in 2014 af. Toen de aartsbisschop in 2021 ook de samenwerking in Het Brandpunt opzegde viel veel van het draagvlak weg, al bleven de katholieke leden. Zo vonden de protestanten elkaar weer. Er verschenen twee omkeernummers van *Lopend Vuur* en *Drieluik* en in 2023 volgde fusie. Uit een prijsvraag voor de nieuwe naam kwam *Vierklank*. Alle wijken staan nu in één blad, wat de lezers erg waarderen om het gevoel van eenheid en verbondenheid. De samenwerking gaat intussen alweer verder met één kerkelijk bureau en hetzelfde boekhoudsysteem.

Gerard Raven is voorzitter van de Protestantse Gemeente Amersfoort en historicus. Drie artikelen van Gerard Raven over de geschiedenis van de kerkbladen staan op www.historisch-amersfoort.nl/jaarboeken onder 2008 (hervormd), 2010 (gereformeerd) en 2012 (luthers).

Een nummer van het Hooglandse blad - Archief Eemland